

Veterinaire adviescommissie geeft aanbevelingen over PROK

In de zomer van 2023 werd de PROK-vereiste weer ingevoerd binnen het hengstenselectietraject. Tegelijkertijd stelde het Algemeen Bestuur een Veterinaire Adviescommissie samen om de huidige PROK-eis te herijken. Deze groep van gerenommeerde dierenartsen en radiologen heeft een aantal adviezen geformuleerd die het Algemeen Bestuur heeft overgenomen.

Tekst: CHARLOTTE DEKKER — Beeld: ANNIEK DE WIT

De belangrijkste doelstelling van het KWPN is om paarden te fokken die op het hoogste niveau in de sport kunnen presteren. Het waarborgen van de juiste selectie op gezondheidskenmerken is van belang om het onderscheidend vermogen als stamboek te waarborgen. Om die reden moeten ook de gekeurde hengsten zelf voldoende gezond zijn, zodat fokkers betere keuzes kunnen maken en duurzamere paarden kunnen fokken.

Gouden standaard

De Veterinaire Adviescommissie bestaat uit de leden van de PROK-commissie (Gijs Jan van Selm, Bart Veldeman, Hans Peeters en Hank van Campen) aangevuld met ervaring uit de praktijk via Arie Hoogendoorn, Don van de Winkel en Jacques Maree. Voor de wetenschappelijke basis en toetsing worden zij ondersteund door de radiologen A.J. van den Belt en Stephanie Veraa van de Faculteit Diergeneeskunde. Deze commissie heeft zich zoals gezegd gebogen over de herijking van de beoordeling van de röntgenbeelden. Dierenarts Hank van Campen licht toe: “Het PROK-onderzoek, wat staat voor Project Röntgenologisch Onderzoek KWPN, bestaat al sinds 1997 en heeft het KWPN een grote voorsprong gebracht op het fokdoel gezondheid. Andere stamboeken hebben deze manier van selecteren voor een groot deel gekopieerd. We

zagen dat daardoor de voorsprong langzaam terugliep. Daarnaast evolueert de fokkerij in een bepaalde richting, dat geldt ook voor de gezondheid. Sinds 1997 zijn er alleen een paar kleine onderdelen gewijzigd aan de PROK-eis. Daarom werd het tijd om de PROK te toetsen aan het paard van nu, zodat ook het fokproduct van morgen kan voldoen aan de hoge gezondheidsstandaard van het KWPN. Hiermee willen we een norm neerzetten wat voor de komende jaren, ook in het buitenland, weer de gouden standaard wordt.”

Herijking en nevenbevindingen

De Veterinaire Adviescommissie is begonnen met het inventariseren van afwijkingen en variaties die ze in de praktijk tegenkomen. Van Campen: “We hebben gekeken naar alles wat we op röntgenfoto’s tegenkomen wat afwijkend is, denk bijvoorbeeld aan chips, afvlakkingen en cystes. Vervolgens hebben we gekeken naar de erfelijkheidsgraad en de klinische relevantie: er kan wel een afwijking zitten, maar hoe groot is de kans dat dat paard daar in de toekomst problemen mee krijgt? Als bij wijze van spreken een afwijking niet of zelden tot een toekomstige kreupelheid leidt, is dat bepaalde röntgenbeeld niet klinisch relevant en hoeft je er ook niet op te selecteren als stamboek. Voor iedere afwijking hebben we op een rij gezet wat de klinische relevantie is, dus of het

belemmerend kan zijn voor het fokdoel van het KWPN; het hoogste niveau bereiken tijdens de sportcarrière. Door alle mogelijke informatie uit de praktijk en de wetenschap te bundelen, is per skeletonderdeel overeenstemming bereikt of we hier wel of niet op willen selecteren.”

Extra foto's kogels en knieën

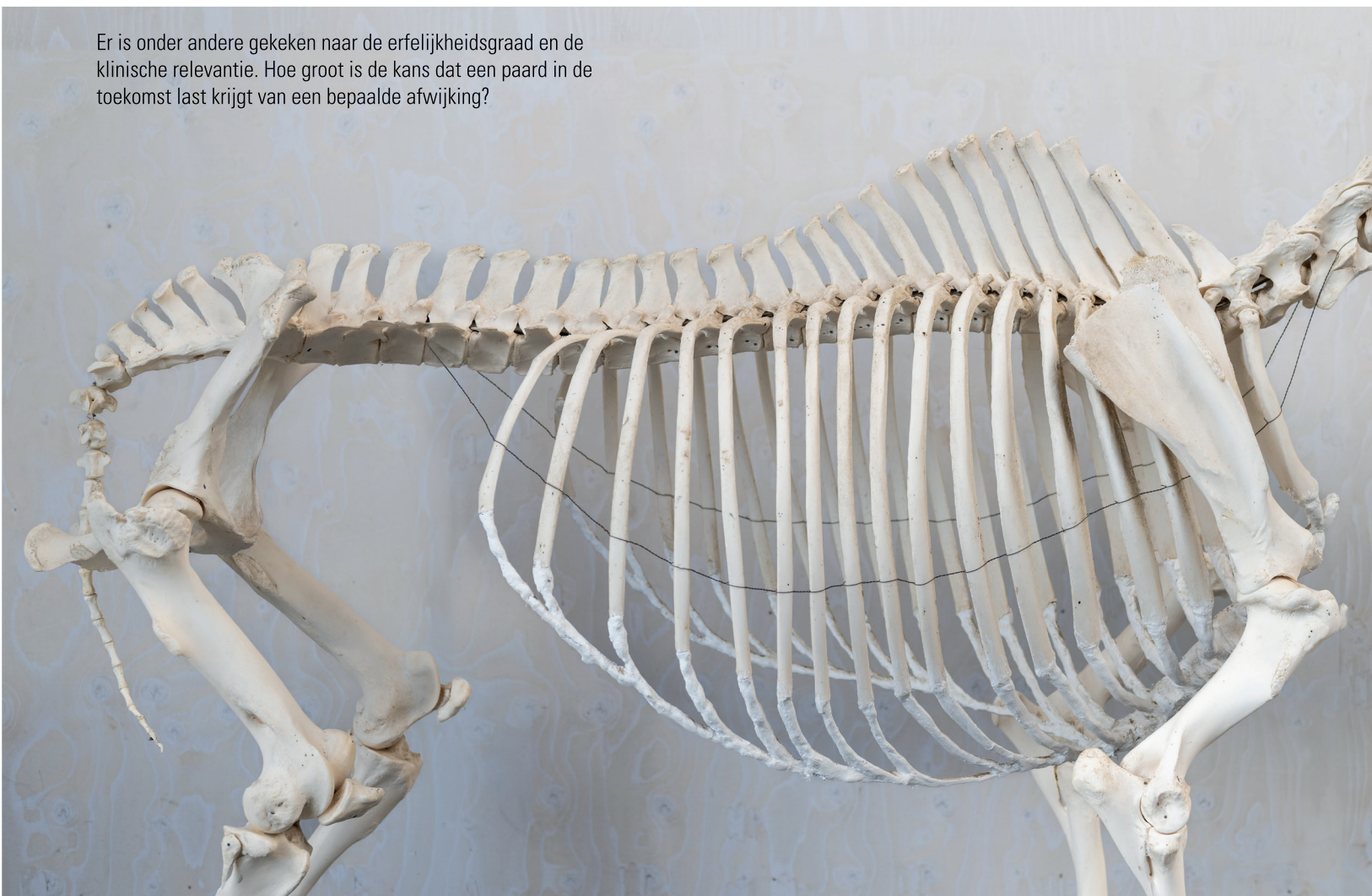
Dit inzicht heeft geleid tot een aantal aanpassingen die als doel hebben om betere afstemming te krijgen tussen de beoordeling van de röntgenopnamen van de PROK- en de sportkeuring. Een van de aanpassingen is de uitbreiding van het aantal benodigde röntgenbeelden, waarbij er vier extra opnames (twee van de kogels, twee van de knieën) worden gemaakt. Nevenbevindingen met een bewezen klinische relevantie worden meegenomen in de beoordeling voor het toekennen van het PROK-predicaat. Van Campen: “De achterkogel werd voorheen alleen zijdelings gefotografeerd en nu vullen we dat aan met foto's recht van

voren. Voor de knieën geldt hetzelfde, daarvan maken we nu ook extra foto's vanuit een andere richting. Deze extra opnamen zijn vooral gericht op het uitsluiten van ophelderingen in de botstructuur, de zogenaamde cysten.”

Inwegen genomfokwaarden

De Veterinaire Adviescommissie adviseert om in het geval van een klasse B of C in de sprong (sagittale tibia-kam klasse B-C, laterale rolkam talus klasse B) en een klasse B in de knie (laterale rolkam femur) de genomfokwaarde OC mee te nemen. Indien de genomfokwaarde OC 100 punten of hoger is, kan een hengst worden geaccepteerd voor het verrichtingsonderzoek. Dit advies is gebaseerd op de toevoeging van genetische informatie die wordt vertegenwoordigd door de genomfokwaarde voor osteochondrose. Door de röntgenbeelden samen te laten gaan met de genomfokwaarde OC versterken de twee meetinstrumenten elkaar.

Er is onder andere gekeken naar de erfelijkheidsgraad en de klinische relevantie. Hoe groot is de kans dat een paard in de toekomst last krijgt van een bepaalde afwijking?

Verplaatsing datum röntgenopnames

Tot dit moment konden merries en hengsten worden geröntgend voor PROK vanaf 1 april in het jaar dat zij twee worden. Deze datum wordt voor de hengsten verplaatst naar 1 september, wat betekent dat tweejarige hengsten vijf maanden later geröntgend worden. De Veterinaire Adviescommissie geeft aan dat het genetische herstellervermogen tussen april en september nog van invloed kan zijn op de röntgenstatus. Maar ook andere onderdelen van het skelet zijn onderhevig aan verandering in deze jong ontwikkelingsfase van het paard. Bovendien is het van essentieel belang om actuele röntgenbeelden te hebben tijdens het hengstenselectieproces. Voor merries geldt een andere regeling: van 1 april tot

diepste punt van de rug de ruimte tussen de uitsteeksels kleiner is, of deze elkaar zelfs raken. Hierin bestaat een grote anatomische variatie. Kissing Spines hoeft op zich geen risico te vormen, problemen kunnen ontstaan als er heel veel botreactie ontstaat zoals nieuwe botvorming of botoplossing. Maar zelfs in dat geval hoeft dat niet te leiden tot pijn in de rug, er zijn heel veel gradaties mogelijk. Dus je moet voorzichtig zijn met het trekken van conclusies. Wat we willen achterhalen is welke gradatie onherroepelijk tot problemen gaat leiden.” Kissing Spines worden beoordeeld volgens het onderzoek van Zimmerman, Dyson en Murray, waarbij röntgenfoto's van de rug worden geclassificeerd op een schaal van 1 tot en met 7. Voor hengstenselectie worden klasse 6 en

“Voor iedere afwijking is op een rij gezet wat de klinische relevantie is en of het belemmerend is voor het KWPN-fokdoel: sportprestaties op het hoogste niveau.”

1 september 2024 is er de mogelijkheid om het PROK-onderzoek aan te vragen onder de reguliere voorwaarden. Vanaf 1 september 2024 gelden ook voor merries de nieuwe – hierboven beschreven – voorwaarden.

Röntgenen van rug en hals

De Veterinaire Adviescommissie stelt voor om een uitgebreid onderzoek te initiëren om de relatie tussen de aanwezigheid van Kissing Spines en klinische symptomen nauwkeurig te onderzoeken. Het verzamelen van data wordt beschouwd als de belangrijkste opdracht. Don van de Winkel legt uit: “Naast afwijkingen die een groot risico geven op kreupelheid, zijn er ook afwijkingen die wellicht geen groot risico geven op de toekomstige inzet voor de sport, maar die wel problemen opleveren bij eventuele verkoop. Een voorbeeld daarvan is Kissing Spines, wat letterlijk betekent dat de ‘spinale uitsteeksels’ van de wervelkolom elkaar kunnen kussen: ze raken elkaar. Op zich is het helemaal niet gek dat deze uitsteeksels elkaar kunnen raken: de ruimte ertussen varieert vaak sowieso. Als je kijkt naar de wervelkolom van het paard, dan heeft deze een bepaalde holling. Daarnaast wijzen de uitsteeksels van de schoft naar achter, bij de laatste borstwervel verandert de richting en vanaf de lendewervels wijzen de puntjes meer naar voren. Het is dus logisch dat op het

7 niet langer geaccepteerd. Voor merries geldt dat een beoordeling van rug- en halsfoto's kan worden aangevraagd, maar dat dit nog buiten de normering voor het verkrijgen van een PROK-predicaat valt. Op de hals wordt vooralsnog niet geselecteerd, maar de commissie wil de komende jaren gaan inventariseren wat er speelt binnen de populatie, zodat ze op basis daarvan de toekomstige selectiekeuzes kunnen maken. Van de Winkel: “Welke genetische trends zien we in de afwijkingen? Ook op het gebied van de rug willen we vooral inventariseren en kennis vergaren. Wel gaan we selecteren op de echt forse afwijkingen – graad 6 en 7 op een schaal van 7. Want je wil geen dekhengsten met een vergroeide rug in de fokkerij. De resultaten van de inventarisatie gebruiken we om in toekomst te kijken hoe het zit qua erfelijkheid van de rug, om te bepalen of we de genetische selectie wellicht moeten bijstellen. Daarnaast gaan we aan de gang met het opzetten van een studie naar de relatie tussen de diverse gradaties van de rug en sportprestaties. Concreet gezegd: vanaf welke gradatie van afwijking in de rug zien we een negatieve invloed op de sportresultaten? Dat geeft ons hopelijk weer veel bruikbare informatie die we in kunnen zetten om het KWPN-paard gezond te houden: een heel belangrijk kwaliteitscriterium, naast zaken als karakter en aanleg.” •